

VERSLAG

OVER HET

BESTUER EN DEN TOESTAND

DER ZAKEN

VAN DE STAD TURNHOUT,

DOOR HET KOLLEGIE VAN
BURGEMEESTER EN SCHEPENEN AEN DEN GEMEENTERAED,
IN ZYNE OPENBARE ZITTING VAN DEN 7^o OCTOBER 1850
VOORGEDRAGEN.



Turnhout.

BREPOLS EN DIERCKX ZOON.

Myne Heeren!

Overeenkomstig en om aen de verplichtingen die ons het artikel 70 der gemeente wet oplegt te voldoen, hebben wy de eer UEd. ons jaerlyksch verslag over het bestuur en den toestand der zaken dezer stad te doen.

De gelykvormigheyd in de opstelling van deze verslagen, die het Staatsbestuur sedert 1847 in het geheele land heeft betracht en voorgeschreven, hebben wy reeds by het doen van ons verslag over 1846-1847 en opvolgent nagekomen; en het tegenwoordig is andermael volgens den verlangden vorm opgesteld. Echter achten wy het noodig, myne heeren, UEd. te doen kennen, dat, wegens sommige onderwerpen, die wy in onze vorige verslagen wydoopig hebben behandeld, en waer over wy geene byzondere nieuwigheden of veranderingen hebben mede te deelen, het geraedzaam hebben geoordeeld van, en ten eynde geene te veel herhalingen of overtollige uitdrukkingen te moeten doen, UEd. betrekkeelyk die onderwerpen naer onze vorige verslagen te verzenden.

Titel I.

Staat der bevolking.

De bevolking van onze stad en derzelyver gehuchten die by de opneming van 15 october 1846 uit 14,385 zielen bestond, beliep op 31 december 1847 op 14,377. Op het voormeld tydstip van 1848 was de zelve 14,252, te weten:

	Pers.	Mann.	Vrouw.
	6,988	7,260	
Hier by te voegen:			
1 ^o Het getal der geboorten gedurende het jaer 1849	232	183	
2 ^o Idem der personen die zich gedurende dat tydstip alhier zyn komen vestigen	235	290	
	<hr/>	<hr/>	
Totaal	7,473	7,741	
Hier van af te trekken:			
1 ^o Het getal der overledenen	183	224	
2 ^o Idem der personen welke de stad hebben verlaten	223	230	
	<hr/>	<hr/>	
	410	403	
		410	403
		<hr/>	<hr/>
		7,063	7,278
		14,311	
wezenlyke bevolking op den 31 ^{en} december 1849.			

DEWEGINGEN VAN DEN BURGERLYKEN STAND.

GEDOORTEN, STERFGEVALLEN, HUWELYKEN, ECHTSCHEYDINGEN,
ERKENDE EN GEWETTIGDE KINDEREN.

GEBOORTEN.

Van het mannelijk geslacht	252
» vrouwelyk »	185
Totaal	417
In 1848 beliep het getal der geboorten op	334

Vershil in meer 65

Onder de voormelde geboorten in 1849 zyn er dry tweelingen, waarvan 2 jongens en 4 meysjes. En tussehende 417 geboorten telt men 10 onwettige kinderen of 1 op 42.

DOOD GEBOREN.

Der twee geslachten in 1849	26
» » » in 1848	25

Vershil in meer 1

STERFGEVALLEN.

Van het mannelijk geslacht	185
» vrouwelyk »	224
In 1848	409
In 1848	456

Vershil in min 27

In dit getal zyn de dood geboren niet begrepen. Gevolgentlyk overtreffen de geboorten de sterfgevallen met 8 personen.

HUWELYKEN.

Tusschen jongens en meysjes	101
» jongens en weduwen:	3
» weduwenaren en meysjes	19
» weduwenaren en weduwen	2

Totaal	125
In 1848	104

Vershil in meer 21

ECHTSCHEYDINGEN.

Geene.

ERKENDE KINDEREN.

In 1849	4
In 1848	4

Vershil in min 4

GEWETTIGDE KINDEREN.

In 1849 zyn er 4 kinderen van het vrouwelyk geslacht door het huwelyk gewettigd, te weten: 1 van 1 tot 2 jaer, 2 van 2 tot 5 jaer en 1 van 15 jaer.

WOONPLAETS VERANDERINGEN.

Sedert den 1ⁿ january tot en met den 31ⁿ xber 1849 zyn er in onze stad komen woonen :

Van de gemeenten uyt deze provincie	182 mann.	211 vrouw.
Uyt andere gemeenten des ryks	53 »	44 »
En uyt andere koningryken en landen	20 »	33 »

Zamen 255 » 290 »

Er zyn tusschen het voormeld tydstip van hier vertrokken:
Naer gemeenten in deze provincie 146 man. 160 vrouw.
Naer andere gemeenten in het ryk 60 » 53 »
En naer andere koningryken en landen 19 » 24 »

Zamen . . . 225 » 259 »

Dus zyn er in onze stad meer komen woonen dan vertrokken 30 » 51 »

AENMERKINGEN OMTRENT HET HOUDEN DER REGISTERS VAN DEN BURGERLYKEN STAND.

De registers van den burgerlyken stand worden steeds by volharding met de grootste nauwkeurigheid gehouden.

VERIFICATIE DER REGISTERS VAN DEN BURGERLYKEN STAND.

De nedergelegde op de regtbank hebben sedert eenige jaren aan den prokureur des konings geene aenleyding tot aenmerkingen gegeven.

Titel II.

GEMEENTE BESTUER.

Gemeente-raed.

Onzen gemeenten-raed, welken sedert ons laetste verslag de zelfde is gebleven, is voltallig.

Volgens art. 3 der wet van 1 mey 1848, overeengebragt met de §§ 1 en 2 van het art. 54 der wet van 30 meert 1836, zal er in de tegenwoordige zitting moeten overgegaan worden tot de loting, voor het regelen der orde der gedeeltelyke hernieuwing van de gemeente raedsliden waer van de eerste helft op 31 december 1851 zal aftreden.

Kollegie van burgemeester en schepenen.

Dit heeft geene wyziging ondergaen.

Personeel en inrigting der bureelen.

De eenigste verandering die wy des wegens hebben aen stippen, is dat den heer Augustinus Penen, den naschryver (copiste) d'heer Jan Cremers, zoon, welken zynen post had verlaten, heeft vervangen.

Kieslysten.

De kieslysten over de jaren 1850 en 1849 geven by vergelyking den volgende uytslag op :

Jaer.	KIEZING VOOR DE FORMING		
	der wetge- vendekamers	van den pro- vincialen raed	van den ge- mcento-raed.
1850	245	255	305
1849	261	269	300
Verskil	} in meer } in min	»	5
		16	»

De herziening van deze lystyn, welke jaerlyks met al de zorg die hunne belangrykheyd vordert wordt gedaen, heeft geene aenleyding tot reklamen gegeven.

Zie hier de herhalende tabel der verschillende staten en beroepen, waertoe de persoonen op de kieslyst gebragt voor de wetgevende Kamers behooren.

Zaowacuemers.		
Ambachtsmannen.		11
Herbergiers.		9
Advokaten.		21
Procureurs (avoués).		4
Slagters.		2
Brouwers.		6
Tappers.		6
Landhouwers.		14
Aennemers.		1
Gepensioneerde ambtenaren.		1
Ambtenaers of beamten in werkelyken dienst.		5
Nyverheids-oefenaers.		3
Reglers.		2
Officieren van het openbaer ministerie.		2
Kooplieden en slyters.		19
Genees- en heelmeesters.		5
Molenaers.		6
Goestlyken.		6
Handelziers.		16
Getitelleerde en ongetitelleerde edelliden		2
Notarissen.		2
Zilvermeders.		2
Banketbakkers.		1
Artsenijheredyers.		2
Onderwyzers.		2
Eygenaers.		2
Renteniers.		21
Totael.		115

Lyst der Jury.

De naemlyst der persoonen die in onze stad als jury kunnen worden geroepen, en welke alle jaren met de grootste oplet-

tendheid wordt herzien, beloopt voor dit jaer ten getalle van 48, en in het afgelopen jaer was hetzelfde 49.

Kiezingen.

Zoo als wy hier voren onder den titel Gemeente-Bestuer hebben gezegd, is onzen gemeente-raed sedert den 26^{en} december 1848 voltallig, en by gevolg heeft er geene kiezing voor denzelve moeten plaats hebben.

Bewegingen der zaken van het bestuer.

Daer men in alle de takken der administratie eene aenhoudende vermeerdering van zaken ziet, wordt het werk altyd grooter en grooter, namelyk de briefwisseling opzigtelyk de onderstands-woonst.

Sedert den 1^{en} october 1849 tot den 30^{en} der afgelopen maend, zyn er buyten de gewoone zittingen van het collegie van burgemeester en schepenen 32 vergaderingen van den gemeente-raed geweest.

De processen-verbael dezer laetste vergaderingen handelen over omtrent de 145 verschillende zaken. Ook zyn er gedurende het opgemeld tydstip, behalve de statistieke en andere werkzaamheden meer dan 1060 brieven geschreven.

Stadschriften.

Zie ons verslag over 1848-1849.

Gemeente goederen.

ROERENDE EN ONROERENDE GOEDEREN.

Behalve de stadsgebouwen, heeft onze gemeente nog 229 hectaren heydegronden en ongeveer 15 hectaren jongen mast in eygendom.

AENKOOPINGEN, VERKOOPINGEN EN MANGELINGEN.

De stad heeft zoo als UEd. is bekend, sedert ons laetste verslag slechts een perseel erve van eene grootte van 34 aren, te Severdonck, voor het bouwen van eene gemeente school aldaer, aengekocht.

In tegendeel is de oude school te Oud-Turnhout, voor den bepaelden prys aen het kerkfabrick aldaer overgelaten. En het Moddegoir, hebbende eene grootte van 64 hectaren 64 aren en 40 centiaren, is door de stad openbaerlyk en ingegevolgd de bedongene voorwaerden, aen den heer Senator Ridder de Wouters de Bouchout, boven den schattingsprys verkocht geworden.

De heydegronden in den Liermanssteert, welke door de zorg van het gouvernement tot kunstbeemden zyn voorbereyd, en welke men andermael openbaerlyk had geveylt, hebben even als den jongen mast op de Heyzyde, geene liefhebbers mogen vinden, en zyn gevolgentlyk niet vervreemd geworden.

Wy zyn nog altoos in afwachting en koesteren de hoop, dat uwe beraedslagingen wegens de voorgenomene mangeling met jufvrouw M. De Nef, het voorledene jaer aen de goedkeuring van het Staatsbestuer onderworpen, de bekrachtiging van Zyne Majesteyt moge erlangen.

Betwistbare zaken.

De stad heeft geene betwistbare zaken by de geregtshoven te beweren.

Gemeente reglementen.

Behalve de aengenomene verordening, die eene uytbreiding aen het policie-reglement, namelyk het winter-saizoen rakende, heeft toegebracht, zyn er sedert ons laetste verslag geene nieuwe stadsreglementen in zwang gesteld.

Titel III.

GEMEENTE INKOMSTEN.

Ontlediging van de gemeente rekening van 1840 en waerdecering van de begrooting voor 1851.

GEWOONE EN DUYTENGEWOONE ONTVANGSTEN.

A. GEWOONE.

Erfelyke inkomsten.

	Rekening.	Begrooting.
Verhuring van huizen en andere opbrengende gemeente eygdommen	fr. 1186-85	1100- »
Verkoop van turf schadden en hout	1026-30	1000- »
<i>Gemagtigde heffingen, schattingen en belastingen.</i>		
Voor het onderhoud en verbeteren der buertwegen	5740-05	5500- »
Opbrengst van het staengeld op de straten en merkten	1771-20	1700- »

Gewoone additionele centimen op de belastingen	3481-24	3400- »
1/5 der belasting op de honden, dienst-jaer 1847	294-38	300- »
Stads octrooy	63935-64	63000- »
Belasting op de boter, wegens de vermoedelyke slyting, door de gene die koeyen houden	1724-11	1700- »
Idem op haver, hooy, strooy en voorgevels der huizen	12757-42	12600- »
Idem op de rytuygen op veren of riemen	340- »	370- »
Idem ingevolge het art. 75 der wet over de burgerwacht	»- »	647- »
Opbrengst der boeten	188-88	600- »

Andere ontvangsten.

Opbrengst der akten van den burgerlyken stand	73-01	70- »
---	-------	-------

B. BUYTENGEWOONE.

Goedslot der vorige rekeningen	17957-29	8679-61
Idem van de begrooting van 1830	»- »	68-98
Toelage van de provincie voor de stadsteekenschool	300- »	300- »
Idem voor de gemeente-scholen	1118- »	1800- »
Idem voor 't bouwen van eene gemeente school te Severdonck	»- »	1720- »
Idem van den staet, voor 't stom-doof kind Verheyen	»- »	200- »
Idem Idem voor het verbeteren en vergrooten der kerk te Schoonbroeck	»- »	7000- »
Vershillende ontvangsten	1736-92	2100- »
Verkoopng van heydegronden jongen mast en voorhoofden	4534- »	600- »
Wedergaef van verschotene gelden aen de wezenhuizen	50- »	50- »
Bedrag der leeningen	17500- »	»- »
Buytengewoone opcentimen	7056-27	7681-97
Personnelen omslag voor denachtwakers	1248-87	1200- »
Militaire logementen	»- »	1000- »

Totaal fr. 144018-59 124447-56

GEWOONE EN BUYTENGEWOONE UITGAVEN.

	Rekening.	Begrooting.
1 ^e Kapittel, huyshoudelyk plaetselyk bestuur	fr. 15623-51	16692-24
2 ^e Kapittel, publieke veylghyde en gezondheids gesteltenis	10237-67	11887- »
3 ^e Kapittel, gemeente-werken	6745-54	9900- »
4 ^e Kapittel, handel en scheepvaert	»- »	500- »
5 ^e Kapittel, casertering, logementen en militaire transporten	264- »	4000- »
6 ^e Kapittel, publieke weldadigheyd	40022-23	56261-64
7 ^e Kapittel, eeredienst	1023- »	1023- »
8 ^e Kapittel, openbaer onderwys.	6399-61	8350- »
9 ^e Kapittel, schoone kunsten.	1194-12	1700- »
10 ^e Kapittel, gevestigde schuld	14647-50	15856-56
11 ^e Kapittel, regelingen	484-06	78 27
12 ^e Kapittel, herhalingen	»- »	1525- »
13 ^e Kapittel, buytengewoone uitgaven	25185-63	1460- »
14 ^e Kapittel, verschillende uitgaven.	1102-47	1659-55
15 ^e Kapittel, nieuwe werken en byzondere uitgaven	»- »	15140- »

Totaal fr. 121148-78 125095-24

Uytkomst van de begrooting voor 1851.

Ontvangsten	fr. 124447-56
Uytgaven	» 125095-24

Overschot fr. 1532-32

Leeningen.

Zoo als wy UEd. by ons laetste verslag hebben doen kennen, beliepen de leeningen die wy sedert 1845 hebben moeten doen, eensdeels, om onze talryke behoefte volksklas te kunnen ondersteunen en anderdeels, om de bydrage die aen de stad voor den steenweg van Turnhout op Moll was opgelegd, te kunnen betalen, tot de som van fr. 86500- »

Sedert dien tyd hebben wy van de 12 obligatiën van 500 franken die nog moesten worden geplactst, om de leening van fr. 60,000 teenemaal te verwezenlyken, er nog negen afgeleverd, ci . . . fr. 4500- »

De overige dry zullen wy in bewaring houden en niet afleveren, ten ware er onvoorziene uitgaven moesten geschieden, welke men uyt de beschikbare penningen niet zoude kunnen voldoen.

fr. 91000- »

Medege dragen . . . fr. 91000- »

In tegendeel is er door de stad sedert opgemeld meld tydstip terug gegeven :

Het kapitaal van eene obligatie van de leening van 1845 of 1000 franken, ci fr. 1000- »
alsmede dat van 5 obligatiën van 500 fr. van de leening van 1847, ci » 2500- »

fr. 5500- » 5500- »

Blyft fr. 87500- »

Op het eynde van dit jaer moeten er van de gemelde leeningen worden ingetrokken, te weten :

Van de leening van 1845 eene obligatie van fr. 1000- »
Van de leening van 1847, dry obligatiën id. » 500 1500- »
Van de leening van 1848, twee » id. » 1000- »

fr. 5500- »

En in 1851 :

Van de eerstgemelde leening eene obligatie en van de twee andere vyf, bedragende ook tezamen fr. 5500- »

Totaal fr. 7000- »

Gevolgentlyk en wanneer wy niet verplicht zullen zyn van de dry bovengemelde obligatiën te moeten uytgeven, zal het bedrag der gemelde leeningen voor 1852 niet meer dan op fr. 80500 belooopen.

Schulden.

De gevestigde stadsschuld, die op 5 meert 1854 fr. 75981-29 bedroeg, beloopt door de gedane afleggingen sedert dien tyd, nog ter somme van fr. 62084-65

En de hier voor te betalene interesten bedragen fr. 2077-82. Van de eyschbare schuld welke op den 6ⁿ december 1825 op ned. f. 50892-92 1/2 of fr. 107709-89 beliep, waren er op 1^o 8^{ber} 1849 maer 175 obligatiën, gevende 5% interest meer in handen. En het kapitaal beliephier van ned. f. 8750- » Sedert zyn er nog 62 obligatiën van ned. f. 50- » afgelegd, ci f. 3100- »

Er blyft van dezeschuld nog een kap. Ned. f. 5650- »
Af te leggen van fr. 11957-67, ci » 11957-67

Totaal fr. 74042-50

Financiële gesteltenis.

De verbetering van onzen financiëelen toestand, die wy het verleden jaer aen UEd. hebben te kennen gegeven, heeft sedert aen onze verwachting ten volle beantwoord.

Het strekt ons tot genoegen, van te kunnen verklaren, dat, wanneer de granen en eetwaren, nagenoeg den tegenwoordigen prys behouden, en aen het bureel van weldadigheid of de weldadige gestichten geen en buytenwoonen onderstand moeten toebrengen, wy binnen vier jaren de belastingen, welke het meest op de kleynce burgerklas slagen, is het niet teenmael afschaffen, ten minste merkelyk zullen kunnen verminderen.

Verder moet men bekennen, dat onzen financiëelen toestand, voor de noodlottige jaren 1845, op eenen voet was gebracht die niets te verlangen overliet.

Of schoon wy sedert de voormelde jaren 91,000 franken ter leening hebben moeten opnemen, hebben wy zoo gelukkig geweest van deze merkelyke som, zonder eenige korting aen het nominael kapitaal te verkrygen. Geluk het gene wy aen de volgende redenen kunnen toeschryven : de stad is alle vrouwen waerdig ; zy is nooyt aen hare verbintenissen te kort gebleven ; zy heeft altoos hare schuld gekoeld wanneer zy kon ; zy heeft geene opofferingen gevreesd om communicatie-wegen in 't belang van haren handel en nyverheyd te bekomen ; met een woord, zy heeft niet geaczeeld om voor deze wegen, en om der zelve openbaer onderwijs met dat van andere plaetsen in overstemming te brengen, sedert 1850 buytengewoonlyk meer dan honderd duyzend franken uyt te geven ; opofferingen die, schat men ze nu niet, het nageslacht, wy zyn er zeker van, zal weten te waerden.

Ook indien men onzen financiëelen toestand vergelykt met dien van eene andere stad des ryks, die minder bevolking dan de onze heeft, en welke zekerlyk als handel en nyverheyds plaets aen Turnhout niet kan worden vergeleken, moet men hem zoo bezwaerlyk niet dan men welgemeenlyk denkt, beschouwen.

De stad, die wy bedoelen is met over de 557,000 franken schulden bezwaerd, en moet meer dan fr. 12,997- » voor interesten betalen. Boven dat, belooopen de kosten van haer huyshoudelyk bestuur nagenoeg 8000 franken meerder dan die van de onze, en de onderstanden die Turnhout aen de weldadige gestichten moet uytkeeren, belooopen omtrent de fr. 25,000 meerder dan de hare.

Wyders, en om UEd. een juist gedacht te geven van de

opofferingen, die onze stad sedert de laetste 25 jaren heeft moeten doen, om hare weldadige gestichten in stand te kunnen houden, laten wy hierna, eene echte opgaf der uygekeerde sommen volgen.

Turnhout heeft tot onderstand van zyne behoeftige volksklas blykens de stads-rekeningen moeten betalen :

In	Nederlandsch	f	fr.
1823		7,565-06	15,587-43
» 1826	»	0,824-98	14,444-59
» 1827	»	8,242-98	17,445-44
» 1828	»	8,422-20 1/2	17,821-77
» 1829	»	8,768-70	18,558-10
» 1830	»	8,145-49 1/2	17,259-14
» 1831	»	11,035-91	23,394-52
» 1832	»	8,072-70	17,083-08
» 1833			17,041-51
» 1834			30,270-50
» 1835			10,268-27
» 1836			12,563-02
» 1837			16,860-75
» 1838			16,658-70
» 1839			16,540-70
» 1840			16,041-98
» 1841			20,155-84
» 1842			19,922-65
» 1843			21,088-02
» 1844			24,508-85
» 1845			21,650-29
» 1846			50,755-99
» 1847			42,815-77
» 1848			40,517-40
En in 1849			40,258-10

Dus dat men ongelukkiglyk uyt de vorenstaende opgaf bemerkt, dat, by uytzondering van den jare 1834, wanneer men alle de schulden, die het armbestuer te betalen had, heeft voldaan, er byna altoos eene toenemende uytgaef voor de ondersteuning der arme volksklas is geweest. En, niet-tegenstaende dit alles, is de stad met minder schulden dan in 1823, bezwaerd.

De opbrengsten van het stedelyk octrooy blyven ook nog steeds door de goede dienstregeling en de waekzaamheyd der beambten vermeerderen.

Dezelve hebben sedert 1^o january tot 31 augustus jongstleden zuiver opgebracht

En in 1849 op gemeld tydstip

Verschil in meer fr. 2,886-11

Deze vermeerdering slaet namelyk op de dranken, varkens, boter en steenkolen.

Comptabiliteyt.

BEGRÖÖTING VAN 1850.

De stedelyke begrooting voor het loopende dienstjaer 1850, is door de bestendige deputatie van den provincialen raed, in zyne zitting van den 4^o january jl. vastgesteld, te weten :

De ontvangsten op	fr. 125,520-21
De uitgaven op	» 123,251-33

En het overschot op fr. 68-98
De gemeente comptabiliteyt wordt by volharding op eene klare en regelmatige wyze gehouden.

Rekening.

De rekening van den gemeente ontvanger over het dienstjaer 1849, op het door de wet bepaeld tydstip ingeleverd, en die naereene commissieter verificatie is gezonden, toont aen :
Dat de ontvangsten van allerleyen aerd bedragen fr. 144,018-39

Dat de gewoone en buytengewoone uytgaven belooopen » 121,148-78

En het goedslot » 22,869-61

Pensoekas.

Zie ons verslag over 1847-1848.

Titel IV.

LIEFDADIGE GESTICHTEN.

Bureel van weldadigheyd.

Sedert ons laetste verslag is er in het bestuer van het bureel van weldadigheyd, waeraen wy allen dank schuldig zyn, en welkers yver en moeyelyke taek wy weten te waerdereen, geene verandering geschied. Den heer J. Desomer, welke sedert 21 jaren met zooveel yver belanglooze diensten aen het armbestuer en de stad heeft bewezen, en die met 1^o january jongstleden ingevolge de wet moest aftreden, is met eenparige stemmen hernoemd geworden.

Wy kunnen deswegens het gedrag van onzen gemeenteraad niet genoeg pryzen of aen zyn veranderingen toe te brengen, verbeterd men niet altoos den administrativen dienst. Men verkrygt niet zoo spoedig die kennissen welke er voor noodig zyn. En het is eerst na eenige jaren dat men door ondervinding de huichelary, de kuyperyen en de listen van die personen leert kennen, die veel al door hun slecht gedrag en luyaerdy, niet allcen onnuttige maer gevaerlyke wezens der maetschappy worden, maer bovendien de vruchten door het zweet van den spaerzamen burger gewonnen, helpen verteren, en de uytgaven van het bureel jaerlyks doen vermeerderen.

Roerende en onroerende goederen.

Zie hier na giften en legaten.

Giften en legaten.

Sedert ons laetste verslag is het bureel verrykt van wege de kinderen Van Put, met eene milde gift onder de levende die alle dankbaerhyed verdient. Deze voorwaerdelyke gift bestaet uyt eene huizing en vyf achterwoonen.

Aenkoopingen, verkooping en mangelingen.

Zonder veranderingen, zie ons laetste verslag.

Afleggingen en aenleggingen van kapitalen.

Sedert ons laetste verslag is eraen't bureel afgelegd geworden:

1° door de kinderen Van Dyck te Oud-Turnhout, een kapitaal van	fr. 723-62
2° door de stad twee obligatiën eene van fr. 1000-» en eene van fr. 500-» ci.	» 1,500- »
3° Eene obligatie werkelyke schuld van ned. f. 50-» met	» 400- »
4° Door Luyckx-Caers eenen jaerlykschen cys van f. 8-16 aen den penning 20 met	» 163-20
En 5° door den heer J. Nuyens-Lenaerts, eenen id. van fr. 8-16 aen den penning 25 met	» 204- »

Totael fr. 2,692-82

Integendeel heeft men met deze en andere beschikbare sommen van kapitalen, zes obligatiën van de stadsleening ieder van fr. 500-» gevende eenen interest van 5% verkregen, alsmede nog fr. 272-18 in de spaerkas gestort.

Comptabiliteyt.

De comptabiliteyt van het bestuer wordt steeds op eenen regelmatigen voet gehouden.

De nog niet vastgestelde rekening van den ontvanger over het dienstjaar 1849, geeft op :

Dat de ontvangsten van allen aerd bedragen ter somme van	fr. 42,831- »
Dat de uytgaven van allen aerd belooopen ter somme van	» 58,592-93

En dat het goedslot bedraegt	fr. 4,238-03
De vastgestelde begrooting voor het dienstjaar 1850 bedraegt in :	
Ontvangsten	fr. 57,722-45
Uytgaven	» 57,597-54
Overschot	fr. 124-89

Statistieke opgave van de behoefteghed.

Niettegenstaende dat de levensmiddelen in het algemeen sedert eenigen tyd aen eenen matigen prys worden verkocht, hebben wy geene verbetering deswege bekend te maken. En wy kunnen het niet ontveynzen, er zullen maetregelen moeten worden genomen, die ondanks onzen tegenzin noodzakelyk worden om den kanker des pauperismus in onze stad te bevechten, en te beletten, dat onze gegooden en de burgerklas, die meer dan 1/3 van de bevolking als behoeftegh bestendig moeten ondersteunen, niet gedurig tot opofferingen worden gepraemid.

Volgens bekomene inlichtingen heeft men sedert october 1840 moeten ondersteunen :

Onophoudelyk	1,040 personen.
Meer dan 6 maanden	1,024 »
Meer dan 3 maanden	830 »
Toevalliglyk	2,075 »
Totael	4,969 »

En behalve dit getal nog moeten uytbesteden :
 Verlatene kinderen en weezen 60
 Gebrekkelyke personen, oude mannen en vrouwen . . . 170

Totael 230

De verplegingskosten van onze behoefteghen in vreemde hospitalen, enz. die wy in 1849 hebben moeten betalen,

beloopen tot fr. 3,218-75, meer dan 800 fr. meerder dan in 1848. Over eenige jaren achte men het zelfs onnoodig hier voor een crediet in de stedelyke begrooting te openen.

Onderstands uytdeelingen.

Zie hier over onze vorige verslagen.

Betwistbare zaken.

Er bestaet op het bureel geen enkele betwistbare zaak.

Godshuizen.

BESTUER.

De bestiering van onze godshuizen verdient by volharding eene dankbare en lofweerdige melding.

Den heer Augustinus Nuyens die met 1^o january jongstleden als lid van het bestuur moest aftreden, is hernoemd geworden. Den heer Roest, vader, die door zyne benoeming als ontvanger der godshuizen, in vervanging van den eerw. heer A. Baeyens, welken uit hoofde van lichaemsgebreken, zyn ontslag had gegeven, en welken eerstgenoemden geen deel van het bestuur meer kon maken, is door den eerw. heer C. A. De Pierlant vervangen.

Roerende en onroerende goederen.

Behalve den aankoop van een perseel bouwland op het Schorvoirt, hebben wy hier over geene veranderingen aen te stippen.

Giften en legaten.

Het jongens weeshuys is sedert ons laetste verslag met een legaat van fr. 907-05, door wylen den eerw. heer priester Janssens begunstigd geworden.

Afleggingen en aenleggingen van kapitalen.

De kapitalen der burgerlyke godshuizen zyn sedert ons laetste verslag dezelfde gebleven.

De som van fr. 500-» door de stad voor het intrekken van eene uytgelotte obligatie wedergegeven, is voor het aankopen van eene andere van hetzelfde bedrag gebruykt geworden.

Comptabiliteyt.

De comptabiliteyt zal in het vervolg, wy en twyfelen er niet aen, door den nieuwen ontvanger op eenen goeden voet worden gebragt.

Er zyn tot nu toe slechts twee rekeningen van het dienstjaer 1849, die van het jongens en meysjes weeshuys toegekomen.

De vastgestelde begrootingen voor het dienstjaer 1850 bedragen, te weten :

	ONTVANGSTEN.	UYTGAVEN.	OVERSCHOT.
Het Gasthuys	fr. 10,204-43	fr. 10,071-09	fr. 133-36
De infermery van't Beg- ghof	» 10,264-41	» 10,152-28	» 112-13
Het jongens weeshuys »	» 3,029-70	» 2,768-29	» 261-41
Het meysjes weeshuys »	» 4,401-01	» 4,276-33	» 124-43

Algemeen totaal fr. 27,899-57 fr. 27,248-21 fr. 651-35
Die voor 1849 bedroegen » 59,091-24 » 58,851-05 » 240-10

Verskil } in min fr. 31,191-07 fr. 31,602-84 fr. » »
 } in meer » » » » » 411-16

Het groot verschil in min hier voren aengeduyd, komt meestendeels voort, dat er in de begrootingen voor 1849 nog al eene merkelyke som is begrepen, wegens afleggingen en heraanleggingen van kapitalen, alsmede voor het regelen van overschredene credieten en achterstallige betalingen.

Betwistbare zaken.

Die zyn er by de godshuizen niet.

Opgaef der weezen, enz.

Het getal kinderen in het jongens weeshuys onderhouden, beloopt op 12, en in het meysjes weeshuys op 21.

In het eerstgenoemd gesticht waren er het verledene jaer 11, en in het tweede is het getal hetzelfde gebleven.

De begynen die door de fondatie in de infermery worden onderhouden zyn niet vermeerderd.

De huyshoudelyke bestiering van deze gestichten is nog altoos dezelfde.

De financiële gesteltenis van het jongens weeshuys verbeterd.

Het meysjes weeshuys zal nogmaels door de stad moeten worden ondersteund.

Opgaef der verzorgde zieken in het gasthuys.

Sedert den 1^o september 1840 tot den 1^o september 1850 heeft men in het gasthuys alhier 363 zieken, waer van er 536 aen onze stad toebehooren, 15 vreemden en 14 voor hunne penningen, verzorgd.

Ofschoon wy het onnoodig achten van hier al de diensten en de weldaden die onze behoeftige klas van wege ons gasthuys geniet, op te sommen, oordeelen wy het echter van onze plicht, van aen den eerweerden heer Pastor Smolderen en aen de menschlievende en weldadige gasthuysnonnen, die met zooveel zelfopoffering ter liefde Gods, onzen behoeftigen evenmensch zoo gulhartig elk oogenblik troosten en bystaen, eenen openbaren blyk van tevredenheyd te geven; en tevens hun te verzekeren, dat wy hunnen arbeyd en moeyelyke taek naer waerde weten te schatten, en voor hunne diensten ook niet ondankbaar zyn.

Zinneloozen.

Het getal zinneloozen te Antwerpen, Brugge, Gheel en elders ten koste van het armbestuer en de stad geplacst beloopt op 33.

Blinden en stom-dooven.

Er is door de stad een stom-doof kind met name J. B. Verheyen te Brussel in hetkoninglyk gesticht geplacst geworden.

Bedelaers-werkhuys.

De stad heeft gedurende het 4 ^o kwartael 1849 te Hoogstraten moeten onderhouden	28	bedelaers.
Id. het 1 ^o id. 1850	30	»
Id. het 2 ^o id. »	21	»
Id. het 3 ^o id. »	13	»
Totaal	92	»
En op gemeld tydstip in 1848-1849	70	»
Vershil in meer	22	»

De onderhoudskosten van onze bedelaers die in het jaar 1849 maer op fr. 2,107-73 beliepen, zullen dit jaar zoo als wy het hadden voorzien, ten gevolge van de voorschriften van het koninglyk besluit van 15 july 1849, in ons vorig verslag aengestipt, vermeerderen.

Overigens zyn onze gevoelens, die wy alstoen over het beletten der bedelary hebben geuyt, nog steeds dezelfde gebleven.

Titel V.

EREDIENST.

Geestelykheyd, kloosters, geestelyke corporatiën, enz.

Zonder verandering. Men zie ons verslag over 1840-1847. Overigens moeten wy doen kennen, dat den heer Gife, provincialen bouwmeester, van wege de provincie gelast is, om wegens de verbetering en vergrooting van de kapel te Schoonbroeck, het plan en bestek op te maken; en dat wy om aen de dringende noodzakelykheyd der uyt te voerene werken, geen verdrag toe te brengen, hier voor eene som van fr. 10,000 in de begrooting hebben gebragt.

Titel VI.

OPENBAER ONDERWYS.

Lager onderwys.

GOVERNEMENTS LAGERE HOOFDSCHOOL.

Wy hebben even als het verledene jaer, van geene veranderingen in het onderwyzend noch in het besturend personeel der lagere hoofdschool melding te maken.

De vakken van onderwys zyn ook dezelfde gebleven.

Het getal leerlingen vermeerdert jaerlyks.

Op 1^o september jongstleden waren er 118 leerlingen; op dezelfde tydstippen van 1849 en 1848, 112 en 91.

En ofschoon de stad tot nu toe verplicht is geweest van deze inrigting met geldelyke onderstanden te onderschragen, moeten onze burgeren, zoo als wy in alle onze vroegere verslagen hebben aengestipt, in het algemeen herkennen van wat onontbeerlyk nut zy voor hunne kinderen is, en wat voordeel zy aen hen verschaft, van die wetenschappen te kunnen aenleeren, die men vroeger niet konde verkrygen, dan in byzondere gestichten en nog met groote opofferingen.

Ja onze burgeren kunnen zich vleyen dat de leering die alhier in de governements lagere hoofdschool wordt gegeven, aen die van de groote steden niet moet onderdoen; en het is voor ons een groot genoegen van onze gezegdens te kunnen staven met bekend te maken:

Dat den pryskamp die op 16 augustus jongstleden tusschen de lagere hoofdscholen van de provinciën Antwerpen en Lim-

burg te Antwerpen hebben plaets gehad, andermael voor die van Turnhout gunstig is geweest. Hy bewyst tevens, zoo als wy het verledene jaer zegden van de kunde en ervarenheyt van den bestuerder en de onderwyzers. Zie hier den uitslag :

Er waren 100 punten bepaeld geworden om den buytengewoonen prys te kunnen behalen. Den leerling Francisus Vues, van Turnhout, heeft met 101 punten den eersten gewoonen prys gewonnen, terwyl den buytengewoonen prys aen eenen leerling van Mechelen, die het verledene jaer reeds by denzelfden wedstryd een accessit had bekomen, met 165 punten is toegekend geworden. De school van Antwerpen heeft slechts den 2ⁿ gewoonen prys behaeld, en de dry leerlingen die den hoofd-onderwyzer van St. Truyen had aangeboden, hebben allen eenen accessit bekomen.

Den heer gouverneur der provincie heeft op 8 september jongstleden de voormelde pryzen plegtiglyk aen de overwinnaers uytgereykt. Dien aen den opgemelden leerling Vues, verleent, bestaet uyt een boekdeel, betiteld : *L'Histoire des Belges, par Borgnet.*

Gemeente lagere scholen.

Onze gemeente school onderwyzers, die steeds door eene poede en godsdienstige leerwyze de leerzucht hunner scholieren trachten op te wekken, poogen tevens de opkomende jongheyt tot nuttige leden der maetschappy op te leyden. Zy blyven ook het vertrouwen dat wy in hen hebben gesteld, weerdig.

Op 1^o january jongstleden ondervees men :

	Mits betahng. Kosteloos.		
	JONG. MEYSJ.	JONG. MEYSJ.	
In de stads kostelooze school	»	»	297
In de school door den heer G. Tyriard bestierd.	110	»	18
In de school te Oud-Turnhout	73	43	48
In de school te Severdonck	23	19	13
In de school te Schoonbroeck	31	41	5

Totael 248 103 381 0

Op 1^o january 1849 was hetzelfde : 292 88 329 18

Verskil } in meer » 13 52 »
in min 44 » 0

Waer uyt blykt, dat men in onze gemeente scholen meerder behoefte kinderen als andere onderwyst, en dat wy ten vollen aen het doel der bestaende wetsbepalingen over het lager onderwys voldoen.

Byzondere lagere scholen, bewaerscholen en scholen voor bejaerde personen.

Zie ons verslag over 1848-1849.

Zondagscholen.

De inrigting van deze scholen die wy aen onze achtbare geestelyken en andere veldoende personen te danken hebben, verdienen hoe langer hoe meer den grootsten lof. Deze scholen verschaffen niet alleenlyk aen eene menigte personen, die anders om zoo te zeggen van alle onderwijs zouden beroofd blyven, kennissen die men in de maetschappy nuttig, is het niet onontbeerlyk mag noemen, maer ook eene zedelyke beschaving, die men voortyds onder de personen welke dezelve bywoonen niet aentrof

Op 1^o september jongstleden genoten er in de opgemelde scholen 355 jongens en 404 meysjes het onderwijs.

Overigens moeten wy den belangloozen yver pryzen, van die jongelieden en jufvrouwen, die wedyveren om het onderwijs onder het toezigt van onze geestelyken te kunnen geven, en medewerken om het doel dat deze heeren bestrachten te verkrygen.

Scholen van nyverheyt, kunsten, ambachten en normaetscholen.

Deze bestaen hier ter stede niet.

Onderwyzend personeel, jaerwedden der onderwyzers, enz.

In het onderwyzend personeel is geene verandering geschied.

Blykens de begrootingen, is er voor het loopende dienstjaer toegestaan :

1 ^o Voor de governements lagere hoofdschool fr.	2,200--
2 ^o Voor de stads kostelooze school	2,013--
3 ^o Voor de school bestierd door den heer G. Tyriard	» 600--
4 ^o Voor de school te Oud-Turnhout	» 403--
5 ^o Voor die te Severdonck	» 430--
en 6 ^o voor die te Schoonbroeck	» 510--

Schoollokalen.

Daer de stad te Severdonck geene school in eygendom had, en het tot nu toe hier voor gebruykte lokaal onvoldoende was, heeft men niet kunnen nalaten van tot het bouwen

van eene nieuwe school aldaer over tegaen. De aenbesteding van de bedoelde school heeft op 21 augustus jongstleden, voor eene som van fr. 4,510-» plaats gehad en moet nog dit jaer voltrokken zyn.

Onderstanden voor het lager onderwijs.

De onderstanden door onze stad ten voordeele van de lagere scholen in 1850 te verleenen, hier in begrepen de jaerwedde der onderwyzers, bedragen fr. 5,345-».

Wy hebben van de provincie nog geene bydragen voor het loopende jaer ontvangen.

De toelage die de stad aen de gouvernements lagere hoofdschool uytkeert, vermindert jaerlyks. Zy geniet voor het loopende jaer buyten de lokalen 1260 franken.

Middelbaer onderwijs.

Het onderwijs dat in het kollegie wordt gegeven laet niets te verlangen over. Hetzelve wordt jaerlyks uytgebreyd en het getal studenten blyft by volharding vermeerderen. De nieuwe genomene maetregelen die de studenten verpligten van hunne studieuren buyten de lessen in de lokalen onder het toezigt der professoren door te brengen, hebben zoo als men het kon voorzien het beste uytwerksel.

Over de beraming des raeds de dato 28 juny jongstleden, hebben wy nog geene beslissing bekomen.

Byzondere kostscholen.

De byzondere kostschool voor meysjes alhier, door de kanonikeressen van het heylig Graf gehouden, en die ook voor de stad van een allergrootste nut is, neemt van jaer tot jaer toe. Men telt er thans 40.

De opvoeding en het onderwijs die de meysjes in deze school door het bestuer van den geleerden eerw. heer Jacobs en de goede zorg en kennissen van de gemelde kanonikeressen kunnen verkrygen, strekt ons voor nog eene grootere uytgebreydheyd tot waarborg.

Titel VII.

SCHOONE KUNSTEN, WETENSCHAPPEN EN LETTEREN.

Teekenschool.

Deswegens hebben wy geene veranderingen of byzonderheden te melden.

Byzondere verzamelingen van kunstvoorwerpen en oudheden.

Daer de byzondere kabinetten van de heeren Van Genechten en Van Hal, waer van wy in onze vorige verslagen wydloopig hebben gesproken, dit jaer met geene voornamen kunstvoorwerpen of oudheden zyn verrykt geworden, moeten wy UEd. deswegens naer de voormelde verslagen verzenden.

Muziek-genootschappen.

Zie ons vorig verslag.

Letterkundige genootschappen.

Het vlaemsch letterkundig genootschap *de Dageraad*, dat sedert 1845 in onze stad bestaet, wint by voortdoring verdienstelyke schryvers uyt België en Holland als corresponderende leden aen.

Wy vertrouwen dat het beloofde bundel, het welk ons zonder twyfel, tot nu toe ongekende historische byzonderheden zal doen kennen, het licht mag zien, en verhoppen er in ons opvolgend verslag eene gunstige ontleding van te kunnen geven.

Titel VIII

GEZONDHEYDS-BEHOEDMIDDEL (HIGIËNE) EN OPENBARE GEZONDHEYDS-GESTELTENIS.

Wegens het geneeskundig toezigt, het geneeskundig personeel en de commissie voor de gezondheid, hebben wy sedert ons laetste verslag geene verandering aen te stippen.

Openbare gezondheids-gestellenis.

De openbare gezondheids-gestellenis, is onze stad zeer voldoende en geene byzondere kwaedaerdige ziekten hebben sedert ons laetste verslag alhier geheerscht.

Koeypokinēnting.

Zie ons vorig verslag.

Zindelykheyd der straten.

Onze straten binnen de stad worden zonder kosten voor de zelve, voor de redenen in onze vorige verslagen aengehaeld, by voortdoring buytengewoon op eene onverbeterlyke wyze zindelyk gehouden.

Gymastique of lichaems-oefening.

Dit onderwys wordt in de gouvernements lagere hoofdschool aengeleerd en heeft sedert twee jaren veel voorring gemaakt.

Begravenissen.

De bemuring van het gemeente-kerkhof is geheel voltooyd, en de arduynsteen, waer mede het gedeelte dat dit jaer is gemaakt moet worden bedekt, zyn aanbested en zullen nog voor den aenstaenden winter geplaeit worden.

Rampen en ongelukken.

Wy hebben geene groote rampen noch byzondere ongelukken, dan het verdrinken van eenen persoon en twee kinderen, en het verbranden van een kind te betreuren gehad.

Titel IX.

OPENBARE VEYLIGHEID, JUSTICIE EN GEVANGENHUYZEN.

Policie : inrigting en personeel, ordonnanciën en reglementen.

Zonder verandering.

Aenhoudingen, misdaden en overtredingen.

Sedert den 1^{en} september 1849 tot den 1^{en} september jl. heeft onze policie 265 processen-verbael opgemaakt, te weten :

Voor dievery van aerdappelen	1
» graen-dievery	2
» biēn-dievery	2
» hout-dievery	62
» strooysel-dievery	46
» fruyt-dievery	2
» klaver-dievery	1
» grās-dievery	5
» planten-dievery	1
» aerden-dievery	5
» horlogie-dievery	1
» dievery van regenschermen	2
» kleeder-dievery	4
» suyker-dievery	1
» kaes-dievery	1
» pooging tot dievery	1
» mishandeling en scheldwoorden	16
» baenstrooperij	1
» bedelary en landloopery	1
» overtreding der wet op de jagt	1
» onwettige plantingen	3
» het niet openen der schoorsen	1
» zinneloosheyd	6
» overtredingen aen 't reglement op de herbergen	8
» overtredingen aen het brandreglement	17
» overtredingen aen het reglement op de rivieren en waterloopen	21
» het belemmeren van wegen	3
» overtredingen aen het reglement op de nachtwachten	7
» het weyden van beesten op andermans gronden	7
» het verdueren van veldvruchten	2
» het vervoeren van diligenciën zonder toelating	2
» het niet aengeven der honden	1
» ander overtredingen aen de gemeenten reglementen en van enkele policie	29

Zelfmoorden.

Wy hebben dit jaer maer twee zelfmoorden te betreuren gehad.

Gevangenhuis.

Den dienst van het gevangenhuis wordt op eene zeer voldoende wyze verrigt.

Den heer Lunden heeft den overledenen directeur Stevens vervangen.

Hulpmiddelen tegen brand.

Aengaende de reglementaire behoedings-beschikkingen, verzekerings-maetschappijen, verzekerde huizen, stadspompsters en hulpmaterieel hebben wy van geene veranderingen melding te maken.

Paspoorten.

Sedert ons laetste verslag hebben wy slechts 12 binnenlandsche parpoorten afgeleverd. De gevraagde buytenlandsche paspoorten beloopten ten getalle van 3, te weten : 1 voor Frankryk, 1 voor Engeland en 3 voor Holland.

Zakboekjes voor werklieden en dienstboden.

Sedert den 1^o october 1849 hebben wy 15 zakboekjes afgegeven.

Getal der tot nu toe afgeleverde zakboekjes beloopt op 737.

Aenplakking. Openbare roepers.

Zonder verandering.

Titel X.

BURGERWACHT. — MILICIE. — GARNIZOEN.

Burgerwacht : plaatselyke inrigting, enz.

Het getal der persoonen alhier ter stede ingevolge de wet van 8 mey 1848 eerstelyk ingeschreven beliep op . . . 2417
 By de herziening op 1 January 1849 op 2490
 En op het zelfde tydstop in 1850 op 2442
 Van de 598 persoonen in 1849 door ons voor den werkelyken dienst aangewezen, zyn er door hunnen ouderdom of om andere redenen 14 buyten den werkelyken dienst gesteld, en 27 nieuwe ingelyfd.
 De verdeeling der compagniën en der bataillons is de zelfde gebleven.

Er zyn althans nog dry plaetsen van onder-luytenanten vacant.

Sedert ons laetste verslag zyn er twee overleden, eenen heeft de stad verlaten terwyl eenen anderen door de ontslaggeving van eenen luytenant tot dezen post is verheven.

De heeren J. Dierckx, zoon, en J. B. Wouters, zyn door de 1^oe compagnie van het 1^oe bataillon als kapiteyn en onder-luytenant gekozen geworden. Den eerstgenoemden in vervanging van den heer Dockx, demissionaris, en den tweeden genoemden als plaatsvervanger van wylen den heer J. Huybrechts.

Overigens heeft het aen Z. M. behaegd, den heer Josephus Dierckx, tot luytenant-kwartiermeester van het 2^oe bataillon, waervan wy de opengevallene plaats het verledene jaer mededen, te benoemen.

Milicie.

BEPAAELD AENDEEL.

Het bepaeld aendeel voor onze stad, dat voor 1849 op 58 was vastgesteld, is voor het loopende jaer op 53 bepaeld geworden. Het getal der ingeschrevene lotelingen dat in 1849 tot 148 beliep, is dit jaer 153 geweest.

Niemand heeft zich wederspanning getoond.

Gevolg der werkingen van den milicie-raed.

Er hebben voor onze stad even als het verledene jaer dry zittingen van den milicie-raed plaats gehad.

Getal en redenen der vry- en uytstellingen.

Er zyn 31 lotelingen, welke dienstpligtige nummers hadden, door den voornoemden raed, voor broeders in dienst, lichaems-gebreken en kleynheyd van gestalte, het zy tydelijk of teencmael vrygesteld.

Men heeft 15 reklamen van beroep by de bestendige deputatie van den provincialen raed gedaen, en het verledene jaer 15.

Trap van onderwys der lotelingen.

Van de 153 lotelingen dit jaer ingeschreven, zyn er :
 7 die alleenlyk kunnen lezen ;
 50 welke kunnen lezen en schryven ;
 48 die kunnen lezen, schryven en cyfferen ;
 en 50 welke geen hoegenacind onderwys hebben genoten.

Garnizoen. — Casernement.

Zie ons vorig verslag.

Titel XI.

OPENBARE BELASTINGEN.

Grondbelasting.

KADASTER.

De werkzaamheden betreffende het kadaster, die het verledene jaer door de menigvuldige bezigheden van den heer landmeter Bals, waren uitgesteld, zyn dit jaer vroegtydig uitgevoerd. Wy verhopan dat men in het vervolg deze niet meer zal verschuyven, en wanneer dit nog zoude moeten plaats hebben, zullen wy tydelyk de bezwaren hier van, namelyk voor een uitgestrekte gemeente als de onze, aen de bevoegde overheden doen kennen.

Er zyn dit jaer ongeveer de 2000 perseele erven gemutueerd geworden.

Opbrengst.

Den opbrengst der grondbelastingen van onze stad voor het loopende dienstjaer bedraegt :

In principael	fr. 28,828-
In opcentimen	» 5,318-76

Totael ten voordeele van den staet . fr. 34,146-76

Opcentimen.

1° voor de provincie	fr. 2882-80
2° voor de gemeente	» 5763-60

Algemeen totaal fr. 42793-16

En heeft tot grondslag een inkomen van fr. 296225-71.
De *marc le franc* is 14,46,75.

Personele belasting.

GETAL DER AENGESLAGENEN.

Onze stad telt 956 belastingschuldigen.

Bedrag der kohieren.

* Gezamentlyk bedrag der kohieren beloopt op fr. 50,029-03, en is verdeeld als volgt :

Hooftsom ten voordeele van den staet . . fr. 21871-28

Opcentimen.

1° Voor den staet	fr. 2430-14
2° Voor de provincie	» 2209-21
3° Voor de gemeente	» 4118-42

Overeenkomend totaal fr. 50929-03

Huerwaerde.

De belastbare huerwaerde volgens de kohieren is fr. 122738- »

Deuren en vensters.

Er zyn in onze stad 7294 deuren en vensters aen de belasting onderworpen, te weten : 2,126 à rato van fr. » 84^{so}/100 en 5,168 aen fr. 1-06.

Haardsteden.

Men telt in onze stad 1,442 haardsteden die belasting geven, te weten : 318 aen fr. »-85, 657 aen fr. 1-59 en 287 aen fr. 3-71.

Mobilair.

Het mobilair is voor eene som van f. 432,553- » in de kohieren begrepen.

Dienstboden.

247 dienstboden betalen belasting, te weten : 50 fr. 6-56, 175 fr. 8-48 en 42 fr. 14-84.

Peerden.

Er is in onze stad slechts een peerd van weelde, en 54 andere waer voor men belasting betaelt.

De belasting op de peerden is op den volgenden voet verdeeld, te weten : 24 aen fr. 10-60, 50 aen fr. 15- » en 4 aen fr. 42-40.

Patentregt.

Men telt in onze stad voor het loopende dienstjaer 875 patentpligtigen, en in 1849 beliep dit getal op 846. De herziening en de rangregeling van de beroepen welke geenen vasten grondslag hebben, geschiedt by volharding, met gemeen overleg door de zettlers en den heer controleur der directe belastingen.

Wy moeten de onpartydige en bevredigde handelwyze van den heer controleur Chent, in zyne betrekkingen met ons en de zettlers pryzen.

Bedrag der kohieren.

Het bedrag der kohieren voor het tegenwoordig dienstjaar uitvoerbaar verklaard, beloopten :
 In hoofdsom fr. 8250-03

Opcentimen :

1° Voor den staet	fr. 825-00
2° Voor de provincie	» 85-00
3° Voor de gemeente	» 578-32
Algemeen totaal	fr. 9733-36

Provinciale belasting op de honden.

De provinciale belasting op de honden heeft in 1849 zuyver opgebracht fr. 902-00. Het derde aen de stad toekomende bedraegt gevolgelyk fr. 500-06.

Titel XII.

OPENBARE WERKEN.

Personcel. Regeling van den dienst.

Den heer Huybrechts opzigtter voor het onderhouden en verbeteren der buertwegen, die zyn ambt goed vervult, is hernoemd geworden.

De openbare werken die in dit jaer nog voor de stad moeten worden uytgevoerd, bestaan uyt :

- 1° Het beleggen van een gedeelte-muer aen het kerkhof met arduynsteenen ;
- 2° Het plaetsen van twaelf nieuwe eyken ramen in den voorgevel van het stadhuis ;
- En 3° het bouwen van eene gemeente-school te Severdonck.

Groote wegen en straten.

Over onze groote wegen en straten op ons grondgebied, die jaerlyks verbeteren hebben wy geenebyzonderheden aen te stippen.

Echter hebben wy thans het grnoegen van te kunnen melden, dat wy niet twyfelen of onze wederzydsche en herhaelde poogingen, sedert jaren, om eenen steenweg van onze stad op Tilburg te bekomen, zullen eyndelyk met den gewenschten uytslag worden bekroond. De des wegens gekregene

antwoorden van wege Z. M., den minister van openbare werken en van andere hooge ambtenaren zyn UEd. reeds bekend. De ambtenaren van den waterstaet zyn reeds met het opmaken van het *parcelaire plan* voor den voormelden steenweg gelast, en wy koesteren de hoop, dat men de uyt te voerene werken is het niet geheel ten minste ten deele dit jaer nog zal aenbesteden.

Stadspompen.

Zie ons verslag over 1847-1848.

Openbare verlichting.

Zie hier over insgelyks ons verslag over 1847-1848.

Merkten.

Opzigtelyk de merken in ons verslag over 1847-1848 aenghaeld, is geene verandering geschied.

In 1849 heeft men de octrooy-regten van 100,780 kilogrammen boter, voor het verbruik onzer inwooneren bestemd, betaeld, en in 1848 maer voor 99,296. Wy schryven dit meerder verbruik toe, aen de vermindering der pryzen van alle eetwaren, welke aen onze geringe burgeren meerder gemak hebben toegebragt.

De verpachting der regten om vleesch te mogen verkoopen, is dit jaer voor fr. 650-» geschied, en zal dus fr. 56-73 meerder dan het verledene jaer opbrengen.

Het staengeld op de graenmerkt heeft in 1849 fr. 1,177-05 netto opgebracht.

Op deze merken zyn verkoecht :

	Tarwe.	Rogge.	Gerst.	Boekweyt.
	HECTOLIT.	HECTOLIT.	HECTOLIT.	HECTOLIT.
In 1849	1,558	12,084	1,262	1,071
In 1848	1,350	11,000	767	1,551
Verskil {				
in meer	8	1,084	495	»
in min	»	»	»	280

Slagthuys.

Zie ons verslag over 1847-1848.

Rivieren en waterloopen.

Door de groote regens en de lossing die men aen de

waters der Vaert heeft doen geven, juist omtrent het tydſtip dat de zuivering der rivieren door de provinciale overheid was bevolen, heeft er dit jaar geene behoorlyke kuysching kunnen plaats hebben. In het vervolg en om onvoorziene toevallen zoo veel mogelyk te voorkomen, zyn wy voornemens voor onze groote rivieren eene buytengewoone zuivering, naer den zin van het hier over beſtaende reglement, te bevelen.

Door de gemelde lossing van de waters der Vaert en de groote regens hebben er enige overſtoormingen op 15, 16 en 17 augustus jongſtleden plaats gehad. En wy hebben reeds eenen ſtaet van de verliezen die de behoeftigſte perſoonen hier door hebben ondergaen, aen den heer gouverneur der provincie overgemaakt.

Betrekkellyk de verbeteringen, die men ons dunkens, aen de jaerlyksche ruyming der rivieren en waterloopen zoude moeten toebrengen, zie men ons verſlag over 1847-1848.

Casernen.

Nihil.

Onderhoud en verbetering der gemeente gebouwen.

Behalve de 12 nieuwe eyken ramen, waer van wy onder den titel *Openbare Werken* hebben melding gemaakt, en die dit jaar nog in den voorgevel van het ſtadhuys moeten worden geplacit, hebben wy geene verbeteringen aen de gemeente gebouwen kunnen doen uytvoeren, en ons niet den onderhoud moeten bepalen.

Opning van plaetsen, nieuweſtraten, wegen en waterlozingen.

Sedert ons laetste verſlag hebben wy van wege het ſtaetsbeſtuer de bemagtiging bekomen, om op den grond van het gouvernement noordwaerts de Vaert, namelyk van het punt der Vaerthrug te Raevens tot aen den zoogenaemden Raevenschen linniedyk op ons grondgebied, eenen exploitatie weg voor de heydegronden over de Vaert gelegen te openen. Dezen weg die voor het grootste gedeelte door de belanghebbende eygenaers is gemaakt geworden, zal een zeker voordeel aen dezelve toebrengen, en hun niet meer verpligten, van dien grooten omweg over den Raevenschen grond te doen.

Byzondere bouwingen.

De voorname byzondere gebouwen sedert ons laetste verſlag gemaakt, zyn die door de heeren Glenisson en Van Genechten en de wed. Dierckx-Brepols, voor hunne drukkerijen, papier- en kaertfabrieken gebouwd. De heeren Borghs en C^{ie} hebben op hunnen blyk in de Baerle-heyde een ſchoon landgebouw doen maken.

Overigens worden de beſchikkingen van ons bouwreglement regelmatig nagekomen.

Titel XIII.

LANDBOUW.

Hoedanigheyd en opbrengſels van den grond.

Men zie hier over ons verſlag van 1846-1847.

Staet van den oogst.

Den ſtaet van den oogst is dit jaar algemeen in hoedanigheyd en opbrengſt goed geweest.

De voederplanten hebben in het najaer van 1849 wel zoo veel niet als in 1848 opgebracht, maer zyn evenwel niet slecht geweest.

De klaver die in het begin van dit jaar maer eenen slechten oogst beloofde, heeft door het gunſtig weder meer dan het verledene jaar opgebracht. Oszelſs bollen van den tweeden snee zyn door het droeg weder goed gerypt en zullen wederom veel zaed voortbrengen.

De aerdappelen zullen slechts eenen halven gewoonen oogst opleveren. En wanneer men deze vrucht niet vroeger dan over eenige jaren plantte, en hier voor geene drooge, zandachtige of boschgronden verkoos, die door de ondervinding thans de beste aerdappelen voortbrengen, dan zoude men ongelukkiglyk alhier maer op het $\frac{1}{3}$ van den gewoonen oogst hebben kunnen rekenen. Even als het verledene jaar hebben de vroeg geplante veel minder als de latere geleden.

Opbrengſten.

Men berekent dat de navolgende granen per hectare middelbarig in onze gemeente hebben opgebracht, te weten: 1^o de tarwe 20 hectoliters, 2^o het koren (rogge) 21 hectoliters, 3^o de zomergerst 31 hectoliters, 4^o de bockweyt 29 hectoliters, 5^o de haver 38 hectoliters en 6^o het koolzaed 15 hectoliters. Overigens vermeen wy UED. over dit punt naer den in

houd van ons laetste verslag te kunnen verzenden, en hier over geene verdere uitweyding te moeten doen.

Beplantingen en ontginningen.

Men zie deswegens alle onze vroegere gedane verslagen, namelyk die van 1846-1847, 1847-1848 en 1848-1849.

Staet van de peerden en van het vee. — Opneming. — Verbetering der rassen. — Veeziekten. — Veeartsenydiens.

Den staet van de peerden en van het vee is in het algemeen in onze gemeente voldoende en verbeterd jaerlyks.

Opneming.

De opneming nu kortelings gedaen, bewyst dat wy in onze gemeente hebben, te weten:

Peerden van inlandsch ras.

Van 5 jaren en meer : 4 hengsten, 110 merriën en 222 ruynen. Onder de 3 jaren, de veulens mede gerekend : 1 hengst, 4 merriën en 11 ruynen.

Peerden van vreemd of gekruyst ras.

Van 5 jaren en meer : 1 hengst, 10 merriën en 21 ruynen. Onder de 3 jaren, de veulens mede gerekend : 2 merriën en 6 ruynen.

Hoornbeesten.

Van 2 jaren en meer : 12 stieren voor den springdienst, 63 stieren en ossen en 1806 koeien.

Boven de 3 maanden en onder de 2 jaren : 4 stieren, 15 ossen, 494 veerzen en 949 kalveren.

Woldieren.

484 rammen, hamelen, schapen en lammeren.

Verkens.

942 van 2 maanden en meer.

Geyten.

843 bokken, geyten en geyten-lammeren.

Wegens de verbetering der rassen van het vee, hebben wy geene byzondere veranderingen te doen kennen. Men zie hier over ons laetste verslag.

Sedert eenige jaren heeft er in onze stad geene besmettelijke veeziekte geheerscht.

Den dienst van den heer Clerinx, gouvernements veearts alhier, blyft by volharding zeer voldoende en lofwaardig. Ofschoon de behandeling van den heer Clerinx, door onze inwooners hoe langer hoe nider wordt gekend en vertrouwen verwerft, moeten wy even als het verledene jaer, onze landbouwers aenraden van de behandeling van hun vee aen geene ongediplomeerde meesters (empiristen) toe te vertrouwen.

Wy moeten hun ook nogmaels voor oogen brengen, dat om van de schadeloosstellingen die het gouvernement in sommige gevallen mildelyk verleent, zy deze niet kunnen genieten wanneer zy zich van ongediplomeerde meesters bedienen.

Titel XIV.

NYVERHEYD EN KOOPHANDEL.

Nyverheyds-inrigtingen, stoomwerktuigen, ongezone en gevaerlyke fabrieken, onderzoeken van commodo en incommodo.

Sedert ons laetste verslag zyn er geene nieuwe nyverheyds inrigtingen van belang in onze stad tot stand gebragt.

Onze stad heeft erook geene die stoom-werktuigen bezigen.

Wy hebben erook geene die gevaerlyk of zeer ongezone zyn.

Zeven onderzoeken van commodo en incommodo hebben sedert ons laetste verslag plaets gehad, te weten : 2 voor de bouwving van bakovens, 2 voor de oprigting van hoefsmederyen en 3 voor de inrigting van koperslageryen.

Koophandel.

BEWEGING VAN ONZE VAERT.

Sedert den 15^{en} september 1849 tot den 1^{en} september dezes jaers, zyn er alhier 111 schuyten aengekomen en gelost geworden.

De schuyten die onze Vaert hebben bevaren zyn de zoo genaemde : *Jonge Joanna, de Spitsbek, Gustave, Charles te Temeraire, l'Arquebusier, Joanna Catharina, François, Alexandre, Charlemagne, le Rejaugé, la Polka, Jan van Catharina, Willem de 2^e, Erasme-Léopold, Henri-Joseph, l'Espoir, le Vieux, Macassar, Campine, Thérèse, le Nolger, Jacques, Alphonse, Arthé, la Fleur, le Secourer, l'Inauguré, la dame Isabelle, Maria, Alphonse, Aloïse, Catharina, St. Louis, Renault, l'Intrepide, Alexandrinne, Madame, la Jolie, Jeune Gustave, Grand père, Sans Façon, Herna, le jeune Jacques* en het *Wapen van Turnhout*.

Deze schuyten hebben gazamentlyk aengebragt, te weten : zie de volgende tabel.

Verschil in min	in meer	1,775	Kalk.	HECT.	11,012	Van 15 september 1849 tot 1 september 1850
			Steenkolen.	HECT.	28,415	In 1848-1849 is er op hetzelfde tydstip langs de Vaert ingevoerd
"	"	9,158	Gruys. K oit.	KILOG.	70,169	
"	"	4,064		Bouw-sloen.	GETAL.	55,071
"	"	190,429	Pan-nen.	GETAL.	20,034	
"	"	29,034	Pla-yeven.	GETAL.	15,882	
"	"	8,502	Scha-llen.	GET.	9,286	
"	"	6,286	Ar-duy-nen.	MEF.	50 ⁰⁰ / ₁₀₀	
"	"	21 ⁵³ / ₁₀₀	Azyn.	HECT.	5 ⁶⁰ / ₁₀₀	
"	"	3 ⁶⁰ / ₁₀₀	Ruw-zout.	KILOG.	165,700	
"	"	66,880	Moer-turf.	HECT.	1,540	
"	"	200				

Het verbruik van den kalk voor den landbouw is merke-lyk verminderd.

Er is sedert het opgemeld tydstip slechts 4221 hectoliters naer de omliggende gemeenten uitgevoerd, en in 1848-1849, 8174 hectoliters.

Den uytvoer van de steenkolen is onbeduydend en heeft zich by 62 hectoliters bepaeld.

Den uytvoer langs de Vaert is niet meldenswaardig. En den geregelden dienst het verledene jaer door de heeren Berger en C^{ie} op Maastricht en Luykon dernomen, en waer- van wy voor onze voortbrengsels eenen godden uytslag had- den verhoopt, is gestackt geworden.

Openbare vervoermiddelen.

Zonder verandering. Zie ons verslag over 1846-1847.

Jaermerkten.

Zie ons verslag over 1847-1848.

Tentoonstelling van nyverheyds-voortbrengsels, van beesten, enz.

Het verledene jaer uytleden wy de hoop, van dit jaer met eene tentoonstelling van de voortbrengselen des landbouws van het arrondissement begunstigd te worden, doch onzen wensch heeft zich niet mogen verwezenlyken.

Levensbehoefsten.

PRYS DER GRANEN.

Den middelbaren prys der granen per hectoliter, in het jaer 1849 op onze markt verkocht, is geweest voor:

De tarwe	fr. 16-68 ¹ / ₁₇
Het koren (rogge)	» 9-72 ³⁷ / ₁₅₂
De gerst	» 8-80 ⁹ / ₁₃₉
De boekweyt	» 9-50 ³⁹ / ₁₄₇

Prys der boter.

Den middelbaren prys der boter per kilogram, in het jaer 1849 op onze markt verkocht, is geweest fr. 1.52 ⁸⁰/₁₀₀.

Broodzetting.

Den middelbaren prys van het rogge brood is alhier in 1849 geweest fr. 0-13 ¹¹/₅₄ den kilogram; in 1848 fr. 0-14 ¹⁸/₄₈ en in 1847 23 centimen.

Reglbank.

Wy hebben deswegens, sedert ons laetste verslag, van geene veranderingen gewag te maken.

Koophandel en nywerheijds-toestand, opschortingen en bankbreuken.

Onzen koophandel is in het algemeen, buyten de steenkolen, voor de redenen in onze vorige verslagen aengehaeld, niet verbeterd, doch wy verhopen dat hy, met het bekomen van eenen steenweg op Tilburg, zich eenigzins zal herstellen.

Als nywerheijds plaets is onze stad sedert eeuwen zeer goed befaemd geweest. Wy achten het niet ongepast hier over eenige historische byzonderheden aen te halen :

De wolle lakenfabrieken, alstoen de *drapperyen* genaemd, en de linnen laken fabrieken (lynwaed en tykmakers), zyn de eerste waer van wy in de oude schriften gewag vinden. Zy hebben er ook in de vroegere eeuwen een talryk en welvarend bestaen gevonden. Echter is het te verwonderen dat men in meest alle de ordonnanciën of zoogenaemde *chartres* van die oude tyden, wanneer het feodael stelsel zoo sterk de mindere burgery drukte, *democraticke* stellingen aantreft, welke beletteden dat den werkman niet de slaef des meesters was, en dat hy ook van den anderen kant 's meesters belang niet straffeloos kon of mogt verwaerloozen.

De aengehaelde *chartres* waren ook alle zeer streng omtrent het bedrog dat men in de fabricatie konde doen, en wy veronderstellen, dat het aen het stipt nakomen van de bedoelde ordonnanciën, die de handelaers van alle bedrog, vervalschte of kwade waer, waerborgde, dat Turnhouts fabrieken zoo wel befaemd waren, en vele verzendingen hadden.

De verordeningen van de oudste *chartre* der *drapperyen* (laken fabrieken) van onze stad; die wy nog in bezit hebben, is van 24 maert 1401 en is beliteld : *der laken gulde ordonnantiën van Turnhout*. Dezelve regelen den verkoop der wollen, namelyk : dat al dien welken ter merkt bragt en verkocht werd, niet mogt uytgevoerd maer hier moest verwerkt worden ; wegens het kemmen, het spinnen, het weven,

het vollen en het verwen, waren de loonen bepaeld. En wanneer de kammers, spinners, wevers, volders en verwers voor buytenlieden werkten, hadden zy verpligtingen na te komen, zoo niet straffen en boeten te vreezen ; en nopens het zegelen van de lakens, die door gekozone zegelaers geschiedde, werden er vele maetregelen genomen, om dat de *drapperyen* (laken fabrieken) hunne verworwe faem niet zoude hebben verloren.

Gemelde fabrieken, die door twee schrikkelijke pestilente ziekten, die onze stad dry jaren had zien teysteren, en zyne inwooners door den dood zagwegrukken of wel naer andere plaetsen verhuizen, waren om zoo te zeggen te niet gegaen. Zy hadden evenwel tydens keyzer Karels zuster, Maria van Hongariën, die hare vryheyd Tusshout zoo gunstig was, en wel in 1532 wederom gedeeltelyk hunne vorige uytwegen en welvaert herkregen. Het was ook alsdan, dat men condschap deed, dat alle brave vreemdelingen tot het laken makers ambacht behoorende, vry ende franck (ongehinderd) zich in de vryheyd mogten komen nederzetten.

Voornoemde condschap luydde :

« Omme 't wullenwerck, drapperye en de neeringhe van « dien te vermeerderen ende den voors. drapperyen in de « hueren (winsten) genoegh te versiene, is by den schoût « ende scepën van der vryheyd wegghen (duerende desen tyt « van provisien) geconsenteert dat alle volders ende wulle- « weyers wesende lieden van ceren ende gelove van buyten « hier binnen deser parochien zullen moghen comen woonen « vry ende franck op hen schote ende genote endeten gebuer- « lycken rechte, opdat zy ierst ende voorall den voorschouût « ende scepën by goede deuchdelycke certificatie van de stat « vryheid oft dorpe houder lesten besien van honder naem « ende faem zullen doen genoegh blycken te staene ter goede « naem ende faem en om egeenerhande schulden oft banke- « rote fugityff te wesene. »

Den voormelden maetregel die eenen godden uytslag voor gevolg had, en de lakenfabrieken hunnen vorigen luyster had weder gegeven, mogt echter slechts een vyftiental jaren duren, wanneer zy door de willekeurige heffing van lasten van Spanjes koning meest allen naer Holland verhuysden om nooyt meer weder te komen.

Wegens ouze lynwaed en tykfabrieken, die in 1538 werden opgerigt en welke tydens de hertoginne Joanna van Brabant al bloeyden, werden even als voor de laken fabrieken alle behoedmiddelen, die men hier niet allen kan opsommen voorgeschreven om het bedrog tegen te gaen en de verworvene faem te behouden.

Zy werden ook opvolgentlyk door de medewerking van Maria de koningin douarière van Hongariën, regente des lands en vrouwe van Turnhout, van keizer Karel den V. met voorregten begunstigd.

De volgende extracten uyt de oudste ordonnantie des wegens getrokken, zal volgens ons dunkens hier van genoeg een blyk geven :

« Item dat egeen verwwer int verwwen van eenighen « lynewerek tzy garen oft andere lynwaed en za' daer inne « moghe besinghen eenighe valssche verwe op te ver- « buertte telcker reysen van Sess Carolus gulden te beheeren « ende te deylen in dryen als voeren. Ende daerenboven die « tycken met alsulcken valsschen geverwden garen geweven « openbaerlyck alhier ter puyen in stueken snyden, en « dnaer den armen schamelien om Godts wille vuyt distri- « bueren, met declaratie van verwere en die sulken « valsschen garen gewrocht hebben, oft doen wercken. »

« Item dat nyemandt van binnen desen twee proehien « Turnhout ende Outurnhout eenigh garen dat hy tot zynen « tycken besighen will, die welk hy ter hanteringhe van « den tycken ende te vercoopens maken zall, om het bedroch « van nyet in zyn valscheyt achterhaelt te worden te ver- « huedene, en zal moghen zyn garen buyten der vryheyt doen « verwwen op Sess Carolus gulden te verbueren een deel shee- « ren, dandere devryheyt, ende het overige der gulden behooff, « daer aff de dekens eenen jegelyck zullen moghen ceden. »

« Item zoo wie van den porteren deser vryheyt gecoren « wordt om der gulden recht te bedienen ende te bewaeren, « die zal tzelve zonder weederstennichheit doen daer toe hy « geset wordt, ende of hy daer tegens weederstennich is, zal « telcker reysen verbueren eenen ouden schillen de daertoe « zal hy een bevaert gaen tot Colenten heylighen drie Conighen « nochtans zal hy zyne gecoren officie moeten bedienen. »

Onze lynwaed en tykfabrieken, ofschoon zy als de laken- fabrieken niet zyn verhuysd, en aen de hooge regten, die Philippus den II., koning van Spanje, tydens zyne heersching, op de koopmans goederen dede heffen, hebben wederstaen, hebben op verschillende tydstippen, nu gebloeyd en weder dan door oorlogs omstandigheden gekwynd, maer nimmer is deszelfs werkvolk zoo onophoudelyk, dan in de laetste 23 jaren zoo zeer door de stad moeten worden ondersteund.

Het is waer dat in de vroegere eeuwen de Turnhoutsche fabrieken dikwyls, door den invloed van zyne heeren, werden voortgezet en ondersteund; maer de fabrickanten wisten ook van deze ondersteuning door hunne goede fabrikatie zich weerdig te maken.

De heeren en vrouwen van Turnhout die de gemelde fabrieken byzonder gunstig zyn geweest, zyn namelyk :

De opgenoemde Joanna van Brabant, Maximilianus van Oostenryk, keyzer Karel den V. en zyne zuster Maria de koningin douarière van Hongariën, Albertus en Isabella, Philippus van Oranje, graef van Bueren, de prinses douarière van Oranje Amelia, Maria de hertoginne Van Zimmeren, William III. koning van Engeland, ende hertog Silva Tarouca.

Tydens de heerschappy van de koningen van Pruysen als heeren van Turnhout (Frederik den Grooten en zyn zoon), hadden zy hunnen bloey eenigzins verloren. Het was ook in die tyden, dat de genoemde fabrieken eene halle of handelhuys waer alle fabrickanten hunne waren konde brengen en verkoopen, te Antwerpen oprigtoden, en zich alle moeytens aenwendeden, het zy om buyten Holland, dat altoos het meeste van zyne voorbrengsels sleet en verhandelde, nieuwe uytwegen te verkrygen, of wel om die te behouden welke zy nog hadden.

Om van de belangrykheyt van de meergemelde fabrieken te kunnen oordeelen, zullen wy hier na eene tienjarige opgaaft van de gemakte stukken tyken, volgens de zegelboeken, op een tydstip dat men ze kwynde noemde laten volgen :

In 1755 zyn er in onze stad gemackt 30,385 stukken tyken en gezegeld tegen betaling van een duyt per stuk.

» 1734	_____	31,918	»	»
» 1735	_____	29,821	»	»
» 1736	_____	31,820	»	»
» 1737	_____	33,482	»	»
» 1738	_____	33,019	»	»
» 1739	_____	32,214	»	»
» 1740	_____	30,193	»	»
» 1741	_____	26,294	»	»
en in 1742	_____	26,755	»	»

Den laetsten *jubilé*, dien van een vier honderd jarig bestaen, welke de dikwyls genoemde fabrieken eerden, en aen den welken de Turnhoutsche inwooners allen luyster gaven, had op den 1^{en} juny 1758 plaets.

Eenige jaren later hernam het tykfabrick andermael. In 1767 telde men in onze stad 239 meesters, bygenaemd tykbazen.

Deze herneming, die echter niet lang duerde, werd eerstelyk opgevolgd door enen kwynden handel tot dat het fransch keyzerryk tot stand kwam, onder hetwelk het zynen ouden luyster herwon.

Door den val des keyzerryks en zyn continentael stelsel, verloren onze fabrieken hunnen herwonnen luyster met hunne verkregene uytwegen. En hadden zy alsdan in tegen-

deel Holland met zyne colonien niet gewonnen, dan zoude de tykfabrikatie, door de veel in gebruikbrenging der matrassen is het niet teniet gegaen, al vroeger merkelyk hebben geleden, vermits nu nog, Holland, waer onze fabrikanten geene bevoorregten zyn genietende, om zoo te zeggen het eenigste land is, waer zy de meeste hunner voortbrengselen verkoopen.

Ofschoon wy, de vooraengehaelde historische daedzaken hebben aengchaeld, willen wy echter niet, dat die oude stellingen die ten tyde nuttig en voor het behoud van het tykfabriek noodzakelyk waren, wederom in gebruyk werden gesteld. Neen, zy zouden thans geen voordeel bybrengen. Want andere tyden, andere gebruyken, andere behoeften; en men moet zoo als wy het verledene jaer zegden, de eygenzinnigheden van de eeuw en de gedurige veranderingen van het volk, dat niet meer zoo als voor dezen zich met het oude vergenoegt, maer al te dikwyls nieuwigheden verlangt, volgen. Nu en dan zoo als in andere plaetsen op afwisselende fabrication toeleggen; dezelve in vele handen brengen om den alleenhandel te beperken; nieuwe uytwegen en voorregten in andere landen, namelyk in Holland, zien te verkrygen, zyn zekerlyk de beste middelen om onze nyverheyd, die echter sedert ons laetste verslag niet is verergerd, zyno vroegere belangrykheyd weder te geven.

In de fabricatie der kanten is om zoo te zeggen geene of weynige verbeteringen te bespeuren. De kanten worden niet meer zoo als voor dezen op eenige plaetsen, maer byna op alle plaetsen van ons ryk en zells veel in Holland, naer welk land de meeste kanten van onze stad worden verzonden, gewerkt en aengeleerd.

Mogten wy echter tot de bevordering van de manufacturerfabrieken van ons land in het algemeen, eenen wensch uyten, dan zouden wy eerst het staetsbestuer trachten te overtuigen, dat het belang des lands vordert, dat men de ruwe eerste stoffen voor de fabrication noodig en gebezigt van alle inkoopregten ontheft. Met dit te doen zoude men niet alleen vele bewerkingen, die nu by de vreemden plaets hebben, in ons land zien geschieden, maer zouden ook tot ondersteuning van het volk strekken. Ook zoude dit voor gevolg hebben, dat de fabrieken door dit voordeel begunstigd goedkoop hunne waren zouden kunnen bewerken en verkoopen en de mededinging of den invoer van de vreemden kunnen tegengaen. Verder zouden wy alnog in bedenking geven, of de oprigting van eene handelmaetschappy, naer de wyze van de Nederlandsche maetschappy ingerigt, niet onmisbaer is geworden om uytwegen te bezorgen aen de voortbrengselen van eene menigte onzer nyverheden.

De fabrieken van gekleurd papier, kaertmakeryen, enz. enz. van de heeren Glenisson en Van Genechten en Dierekbrepols, worden, de gedane bouwingen geven er getuygenis van, alle jaren belangryker. Zy geven niet alleen aen vele werklieden een matig bestaen, maer leyden ook vele kinderen tot vlyt en werkzaamheyd op, leeren hun kennissen die in latere jaren hunne behoeften, is het niet verzekeren, ten minste van armoede zal kunnen bevryden.

Onze fabrieken van siamoisen en katoenetten blyven nog steeds hoe moeyelyk ook, tegen hunne mededingers van Vlaenderen kampen; dewyl de fabrikanten van de zoogenaemde kuypers-catoenen voorgeene andere moeten vreezen, en dat de toekomst voor de lynwaed fabricatie, sedert eenige jaren heringerigt, gunstiger wordt beschouwd.

Het vertier van onze brouweryen, is door den matigen prys der eetwaren merkelyk vermeerderd.

De veranderingen van onze huysdevelteryen blyven verminderen.

Sedert 1 september 1849 tot 1 septeuwer 1850, is er in de zoutkeet alhier ter stede 66,850 kilogrammen ruw zout meerder ingeslagen dan op hetzelfde tydstop van 1848-1849.

De fabricatie van onze zeepziedery wordt van jaer tot jaer belangryker.

Overigens hebben wy, even als het verledene jaer, het genoegen van geen gewagte moeten maken van opschortingen of bankbreuken in onze stad.

Onze handeldryvende burgery, wy mogen het herhalen, is zuynig en weet zyne tering naer de nering te stellen.

Ten slotte, myne heeren, leggen wy ter tafel tot UEd. narigt, ingevolge den zin der gemeente wet, het door ons opgemaakt ontwerp van de stedelyke begrooting voor 1851, hetwelk wy aen uwe beraming onderwerpen.

Aldus gedaen en voorgelezen in de openbare zitting van den gemeenteraad der stad Turnhout, datum als boven.

Ter ordonnantie :

Den Burgmeester,

Den Secretaris,

J. A. A. DIERCKX.

J. J. D. CAPET.